

Ретроспектива «Марія Примаченко. Неосяжне» в Мистецькому Арсеналі стала справжнім вибухом кольору, емоцій, гумору й... смутку

Смутку від того, що мисткині з нами нема, а за життя її наївне і таке дивовижне мистецтво було затребуване або за кордоном (Париж, Золота медаль, 1957 рік), або такими унікальними поціновувачами українського народного таланту, як Григорій Местечкін, та іншими диваками. А нині її роботи є скарбами. Пам'ятає, як жалівся Маленький принц на дорослих, бо вони уявляють, який саме, наприклад, будинок, якщо сказати їм, що він коштує 100 тисяч... Інакше – ні. Здавалося, навіть на відкритті виставки дехто з присутніх був спантеличений. А власне Марія Примаченко та ліричний люд тріумфували!

Більш як 300 творів видатної художниці, яка народилася і прожила у селі Болотня на Київщині (там і похована), відбивають отой селянський колорит, поетичність сприйняття довкілля, тонкий гумор, небуденність нібито звичайного життя. Підписи Марії Примаченко до власних робіт свідчать про її дотепне фантазійне й фантастичне світосприйняття.

Виставку з колекції Національного музею українського народного декоративного мистецтва в Арсеналі подали так, щоб показати життя Марії Примаченко в історичному українському і світовому контекстах, а також відгуки художниці на події, її наче наївні, але такі влучні оцінки.

Кераміка авторства Марії Примаченко та альбоми з її малюнками, представлені на виставці, розширюють розуміння діапазону творчості художниці.

«Фантастичний світ образів Марії Примаченко – унікальне мистецьке явище, культурний феномен, який поєднав у собі традиції народного малярства та індивідуальний творчий світогляд художниці. Крізь зовнішню ліричність та наїв її робіт, котрі не сприймалися офіційною радянською ідеологією, проглядаються певні філософські пошуки художниці, сюрреалістичні мотиви – все те, що дає право вважати мисткиню

«Чорний звір». 1936 рік

«Фантастичний звір». 1937 рік

«Лисиця та журавель». 1937 рік

генієм, який не просто випереджав свій час, а створював власну реальність – небачену, дивовижну, незбагненну», – так пишуть про творчість пані Марії сучасні мистецтвознавці. І це щира правда. Хто був на виставці, той знає.

Водночас із відкриттям виставки відбулася презентація нового етапу освітнього проекту для дітей та родин «Арсенал ідей», що повністю оновився і наразі представляє окремі творчі простори на загальну тему «Місто майбутнього». На урочистому заході була присутня дружина Президента України Марина Порошенко, яка запросила дітей із особливими потребами на це свято.

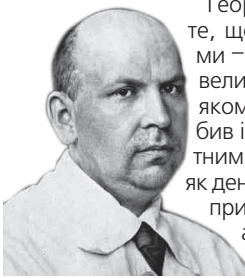
Сергій ДУБРОВІН.

Фото Миколи БІЛОКОПИТОВА.

ТВОРЕЦЬ **ДЕРЖАВНИХ** СИМВОЛІВ

9 березня – 130 років від дня народження **Георгія НАРБУТА**

Георгія Нарбути любив усі. Але не за те, що віртуозно малював обома руками – лівою й правою, а за те, що, маючи великий талант, умів бути своїм у будь-якому порядному товаристві. Хоча любив і виділятися серед натовпу: непривітними петербурзькими вулицями ходив, як денді з пушкінської доби (розмовляв її призабутою мовою, завів бакенбарди), а Київ давивав пошитим власноруч козацьким жупаном. Пишався родовим гербом, пов'язаним із Глухівською сотнею Чернігівського полку (народився 9 березня 1886 року на хуторі Нарбутівка Глухівського повіту Чернігівської губернії), а мешкав у Георгіївському провулку, тобто біля української святині – Софійського собору.

Велику оселю часто відвідували знані діячі національного відродження – Павло Тичина, Сергій Єфремов, Лесь Курбас, Михайль Семенко, Микола Зеров. Кожен, талановитий від природи, захоплювався воістину безмежним обдарованням господаря, який малював акварелі, розробляв шрифти, виконував графічну серію «Українська абетка», дивувався загал вишуканими книжковими ілюстраціями, вигадував проекти вбрання для

урядовців гетьмана Скоропадського... Саме Георгію Нарбути тодішні керманічі замовили витворити нові символи Української держави – герб і печатку. Художник втілював задум, без перебільшення, геніально й отримав за це значну на той час винагороду – двісті карбованців.

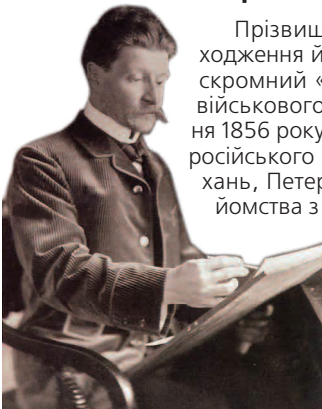
Був не вельми заможний, хоча виграв оголошений самим Михайлом Грушевським конкурс ескізів українських грошей. Намалював то лівою, то правою рукою тринадцять (із 24) банкнот, які були в обігу впродовж 1917–1920 років. Видатний графік використовував орнаменти в дусі українського бароко XVII–XVIII століть, декоративні шрифти, зображення самостріла (герб Київського магістрату) і знака князя Володимира – тризуба. Найпопулярнішими стали сто гривень – «державний кредитовий білет», де було опоетизовано українську жінку (в народі називали «горпинкою»). Національні гроші, надруковані в Берліні, доставляли до Києва літаками. Славу (й немалий гонорар) принесли затверджені ескізи поштових марок у 30, 40 та 50 шагів.

Георгій Нарбут, ще молодий, завжди енергійний, діяльний, мав неосяжні творчі задуми, та їх 23 травня 1920 року перекреслив нездоланий поворотний тиф. Сьогодні нарбутівський шрифт використовують у більшості державних документів України.

М. С.

...І явив світові спалахи Богом даної іскри

17 березня – 160 років від дня народження **Михайла ВРУБЕЛЯ**

Прізвище Врубель – польського походження й означає «горобець». Вельми скромний «птах» – третій син омського військового юриста народився 17 березня 1856 року – легко «перелітав» з одного російського міста в інше (Саратов, Астрахань, Петербург), та після першого знайомства з Києвом знову й знову повертався до нього. І явив там світові найяскравіші спалахи Богом даної іскри.

У Володимирському соборі за ескізами Михайла Врубеля було створено орнаменти на внутрішніх

стінах унікального храму, а в Кирилівській церкві геніальний художник виконав на склепінні один із найдивовижніших своїх творів – «Сходження святого духа на апостолів», а також «Надгробний плач», напівпостать Христа, голови пророків Мойсея та Соломона...

Витонченими барвами вражають світські роботи художника – «Портрет Олени Мурашко», «Квіти», «Шипшина», «Портрет дівчини на тлі перського килима» та «Східна казка». Багато пророчого відбилосся в довгій низці його автопортретів: жага слави, жажливі видіння, страх перед демонами, нерозділене кохання до Емілії Прахової... Великим ударом стала смерть сина від менінгіту. Психічні розлади стрімко вели до останнього судного дня. Життєвий шлях творця шедеврів «Демон» і «Царівна-лебідь» завершився 14 квітня 1910 року.

М. С.